

No hem de subestimar els infants

14 reflexions sobre l'aprenentatge extretes del llibre «La nova educació» de César Bona

"Per què vaig triar ser mestre? Perquè els mestres podem obrir portes i finestres per tal que els nens es converteixin en persones plenes; perquè és a les nostres mans empènyer-los cap endavant de manera que ells mateixos construeixin el seu present i el seu futur."

César Bona (Ainzón, Saragossa, 1972) el 2014 va ser considerat un dels cinquanta millors mestres del món segons el Global Teacher Prize, conegut com el Nobel dels professors. A les escoles on ha treballat ha plantat cara a l'absentisme escolar rebent classes de caixó flamenc impartides pels seus alumnes; i per aconseguir que els infants d'una classe tinguessin una bona relació, els va proposar fer un curt de cinema mut, premiat pel ministeri d'Educació i per un festival de cinema d'Índia). Llegim 14 reflexions del seu llibre *La nova educació* (<http://www.megustaleer.com/libro/la-nova-educacio/ES0147630>) (Rosa dels vents, 2016).

Foto: Asim Bharwani

1. Als nens, els subestimem constantment. Si els ho proposem, duen a terme coses increïbles.

Un dilluns, per exemple, vaig animar-los a retirar els quaderns de damunt la taula i els vaig prohibir que parlessin si no ho feien en vers. Vaig donar-los unes pautes i van començar a expressar-se tímidament. Vam passar tota la setmana així, i quan va arribar el divendres, allò semblava una obra de teatre de Shakespeare. Ho he viscut a la pròpia pell, no és un miratge: són nens i poden fer moltes coses.

2. Sovint també parlem de la paraula «autoexigència». Això sí, utilitzada amb mesura, és a dir, l'exigència envers un mateix aplicada de manera positiva. En aquest sentit, saben que no em poden presentar cap treball o exercici que no hagi passat abans pel seu propi filtre. Si resulta que són conscients que ni ells mateixos no admetrien aquella tasca, aquella cal·ligrafia o aquell exercici, no té sentit que pretenguin que el mestre ho faci.

3. Un mestre o una mestra no pot burxar la curiositat si no és un ésser encuriós. Hi ha gent que aprèn tota la vida perquè, simplement, té curiositat. I hi ha gent que diu: "El que passa és que a certa edat deixem d'aprendre coses". Però no és així en absolut. Deixem d'aprendre coses quan perdem la curiositat per les coses que tenim al voltant. Per tant, la nostra missió, tots i cadascun dels dies que passem amb la canalla, és esforçar-nos a estimular aquesta curiositat. Que un dia els deixem anar una pregunta que no té res a veure amb el que estem fent a classe? No hi fa res, intentaràn respondre-la. Aconseguim que investiguin sobre ciència, mitologia, art, música, geografia... més enllà dels llibres. La curiositat és el motor que sempre ha d'estar en marxa.

4. Un mestre o mestra mai no ha de permetre's sentir-se *cremat*: almenys no pas quan travessa la porta de l'aula. No podem oblidar que treballem amb mainada i que som el seu model. De vegades jo també m'he sentit frustrat, però el fet d'entrar a la classe és, per a mi, un bàlsam. [...] Als futurs mestres acostumo a dir-los que en algun moment començaran a notar el desgast que es deriva d'aquesta mena de situacions. Passarà. Però llavors sabràs que ha arribat el moment de fer un *reset* i preguntar-te per què vas decidir ser mestre.

5. Sovint ens obsessionem amb les programacions, que el mes de setembre han d'estar acabades i lliurades. Deixa la programació de banda i comença a escoltar els teus nens, aquests éssers que passaran vuit hores amb tu durant, com a mínim, tot un any sencer. Davant de la rigidesa de les programacions, hem d'aturar-nos a conèixer els nens que passaran tant de temps amb nosaltres. Per a mi és inadmissible començar a ensenyar coses a algú que ni tan sols coneixes. L'educació és molt més que introduir dades dins del cap. Hi ha molts mestres que comencen a conèixer els nens a les excursions, sis mesos després d'haver iniciat les classes.

6. Quan arribo a una escola nova i els dic:

?Mireu, soc el vostre mestre, però jo no ho sé tot. Vosaltres em podeu ensenyar moltes coses.

De seguida comencen a implicar-s'hi i s'adonen que realment poden aportar-hi el seu gra de sorra, que poden començar a col·laborar en el seu propi aprenentatge i en el meu, i per a ells això resulta fonamental. [...] En aquest sentit, cal emfasitzar la importància que estiguis a l'altura d'un nen quan aquest et miri. Per això crec que les tarimes elevades per marcar la jerarquia dels docents està, avui dia, fora de lloc.

7. Per què un do tan important, com el do de la comunicació (sobretot oral), continua sense estimular-se a les escoles? [...] Ensenyar a parlar en públic davant dels companys serveix per poder expressar les pròpies emocions, compartir els pensaments, defensar arguments... Segur que alguns de vosaltres us heu quedat callats, alguna vegada, perquè penseu: "Jo respondria, però em fa vergonya". Cal trencar aquest mur, i podem aconseguir-ho des de les escoles. Es pot exercitar convidant els nens a pujar sobre la taula i parlar un o dos minuts sobre diverses coses.

8. Us agrada la vostra feina? Potser alguns de vosaltres respondreu que no, que la vostra feina no us agrada. En aquest cas, i malgrat que en els temps que corren és difícil trobar-ne, com a mínim vosaltres teniu l'opció de buscar-ne una altra. Els nens, en canvi, no la tenen pas, aquesta

possibilitat, i la seva "feina" consisteix a passar hores i hores a classe, durant uns quants anys. I l'única resposta que troben per part dels adults és aquesta frase que hem dit centenars de vegades: "És la teva obligació". La nostra obligació també és anar a treballar, però si no ens agrada podem canviar de feina. En conseqüència, hem de fer tots els possibles perquè els nens vagin a escola contents i satisfets.

9. Permeteu-me una reflexió: és una cosa que tots els mestres hem fet alguna vegada. Quan veiem dos nens que s'estan estovant a l'hora d'esbarjo, hi anem, els agafem les mans, els sacsegem una mica i els diem:

?No, no, molt malament. Això no es fa; heu de ser amics.

Els dos nens se'n van, cada un pel seu cantó, i pensem que hem solucionat el problema. Provem de fer-ho amb dos adults que s'estiguin clavant una pallissa al bell mig del carrer. Imagineu-vos que els agafem les mans i els diem que han de ser amics. Oi que les coses no solen funcionar així?

Tampoc no es pot imposar l'amor. Jo no puc dir a una altra persona: "M'has d'estimar". De la mateixa manera, no puc obligar ningú a respectar-me dient-li: "M'has de respectar". Hem de ser capaços de trobar la manera de despertar el desig en aquesta persona perquè sigui el meu amic, perquè m'estimi o perquè em respecti. El respecte, l'amor, surten de dins, i per més que ho vulguem estirar irracionalment des de fora, no en sortirà res si no ens ho guanyem.

10. Els mestres solem redactar un informe de cada nen perquè la persona que se'n faci càrrec el curs següent pugui tenir-ne unes referències. A mi, per contra, m'agrada començar de zero. No llegeixo els informes sobre els nens. Vull donar-los l'oportunitat que siguin ells mateixos, els qui em mostrin qui són i com són. De temps per parlar-ne, dels alumnes, ens en sobrarà. Quantes vegades, a un nen l'informe del qual deia "alerta amb aquest", se l'ha col·locat ja el primer dia de classe a tocar del mestre, quan segurament l'únic que necessita és afecte?

11. Això és el que sol passar a milers de nens. Surten de l'escola i han de començar a fer tasques: el mestre de matemàtiques posa deures, el d'anglès també, el de llengua, la de religió, la de francès... Tothom posa deures perquè volem que tots n'aprenquin molt a la nostra assignatura, que sàpiguen moltes coses. Hem entrat en una inèrcia en la qual volem molts Einstein als dotze anys. A més, cal acabar temaris i programacions, és clar. [...] Els pares heu de gaudir dels vostres fills, i els nens i les nenes han de gaudir de la seva infantesa.

Els proposo tasques, tot i que en general tenen prou temps per fer-les a classe i acabar-ne la majoria. La resta, cap a casa. Si resulta que a les set no han acabat, demano a les mares i als pares que m'escriuin una nota a l'agenda: jo ja m'espavilaré per solucionar-ho.

Com podem pretendre que siguin éssers creatius o curiosos si no els donem temps perquè experimentin?

12. Tant és les carreres que tinguis o els idiomes que parlis si no saps respectar els altres, si no saps com reaccionar davant dels estímuls que et llança la societat, o com atènyer la teva pròpia felicitat. Aquesta hauria de ser l'essència de l'educació. [...] Si jo pogués canviar alguna cosa a la universitat, al primer curs de carrera d'aquells que seran mestres, inclouria una assignatura que es diria "Gestiona les teves emocions"; al segon curs n'hi posaria una altra que portaria per títol "Ara que ja saps gestionar les teves emocions, ensenya als nens i a les nenes a gestionar les seves". Estic segur que, només amb això, al cap d'uns anys de les escoles sortirien éssers molt més resistents, respectuosos, empàtics, tolerants... amb eines per enfrontar-se a la vida, una cosa que, en general, hem de buscar a mesura que creixem i ens fem adults.

13. Algun alumne o alumna que ara ve a escola serà el futur president o la futura presidenta del nostre país. Aquests mateixos alumnes seran directors i directores d'empreses, però també entre

aquests nens hi ha el futur marit que sabrà respectar la seva dona.

14. ¿Per què serveixen, les matemàtiques? ¿vaig preguntar en una conferència.

Cap de les respostes que vaig rebre era de l'estil "Per fer caixes de números i dividir per sis xifres" ni "Per saber l'escala de la capacitat". Més aviat eren de la mena de: "Per saber demanar una hipoteca", "Per entendre la música", "Per entendre allò que ens envolta, espai i temps".

¿Per què serveix, la llengua? ¿va ser la segona pregunta. Ningú no va respondre que la finalitat fos saber-se de memòria tots els determinants o pronoms, ni la llista de preposicions. Les respostes eren: "Per comunicar-nos", "Per expressar emocions", "Per dir t'estimo", "Per arribar als llocs".

Totes les respostes es relacionaven amb la vida. Quina altra pista necessitaríem? És cap aquí, cap on ens hem de dirigir, com a mestres. No ens podem permetre viure en una bombolla on els nens perdin l'essència i acabin en un lloc o altre en funció de si han tret un quatre o un vuit.

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=cnfDkLz-Td0>

CÉSAR BONA

LA NOVA

Els reptes i desafiaments d'un mestre d'avui

EDUCACIÓ

La nova educació <https://www.megustaleer.com/libro/la-nova-educacio/ES0147630>

© César Bona
© Rosa dels vents, 2016
© de la traducció: Diana Coromines i Calders